

1.2.8. Metin Seçimine İlişkin Esaslar

1. Metinler insan hak ve özgürlüklerine, demokratik değerlere, kişisel verilerin gizliliğine, hayvan haklarına aykırılık teşkil edebilecek; doğaya zarar verebilecek unsurlar içermemelidir.
2. Metinlerde millî, manevi, ahlaki, tarihî, kültürel ve toplumsal değerlere aykırı unsurlar yer almamalıdır.
3. Metinler, çocuğa görelilik ve çocuk gerçekliği ilkelerine uygun eserlerden seçilmelidir.
4. Derslerde kullanılacak tüm metinler (ana metinler ve etkinliklerde kullanılacak metinler) öğrencilerin sınıf seviyesine, temaya uygun; söz varlıklarını zenginleştirecek nitelikte olmalıdır. Etkinlikler metinlerden hareketle hazırlanmalıdır.
5. Metinler, öğrencilere okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandıracak, onların okur kimliği oluşturabilmelerini sağlayacak türünün iyi örneklerinden seçilmelidir.
6. Türk ve dünya edebiyatından edebî ve kültürel değer taşıyan metinler seçilmelidir.
7. Dünya edebiyatından alınacak metinler, genel kabul görmüş çevirilerden seçilmelidir.
8. Aynı yayınevi tarafından hazırlanan eğitim araç gereçlerinde öğrenci seviyesine uygunluk ilkesi dikkate alınarak bir sınıf seviyesi için seçilen metin, başka bir sınıf seviyesinde kullanılmamalıdır.
9. Bir sınıf seviyesinde aynı yazar ve/veya şairin en fazla iki metnine (okuma-dinleme/izleme) yer verilmelidir.
10. Eğitim araç ve gereçlerinde ana metinler komisyon veya yazarlar tarafından yazılamaz. Ancak bunların yazarı/yazarları tarafından etkinlik metni oluşturulabilir. Orijinal metin kaynakçasında bu metinlerin komisyon tarafından yazıldığı belirtilmelidir.
11. Eğitim araç ve gereçlerinde gazete haberi, reklam, dilekçe, tutanak, grafik simge, hiper metin, rapor, duyuru, yönerge, öz geçmiş, ağ günlüğü (blog)/vlog ve sosyal medya uygulamalarında yer alan yazı türlerinde içeriği hazırlayanlar tarafından üretilen metinler kullanılabilir. Bu metinler 9. maddedeki açıklamalar kapsamında değerlendirilmez.
12. Metinler yazarın/şairin eserlerinden alınmalıdır. Eserin birincil kaynağına ulaşamadığı durumlarda metinler, güvenilir kaynaklardan (Millî Eğitim Bakanlığı, Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, Diyanet İşleri Başkanlığı gibi resmî kurumların yayınları ve resmî bağlantılı adreslerinden) alınmalıdır.
13. Metinlerde olumsuz etki oluşturabilecek ifadeler (argo, küfür, hakaret, müstehcenlik, şiddet, zorbalık vb.) metnin bütünlüğünü bozmadan çıkarılmalıdır. Metinden çıkarılan yerler yay araç içinde üç nokta ile gösterilmelidir.
14. İçerikte kullanılan alıntı, eserin orijinaline uygun olarak verilmelidir. Öğrenci seviyesi ve ders işleniş süresi göz önünde bulundurularak kısaltma yapılabilir. Bu durum metnin/eserin altında belirtilmelidir. Kısaltma yapılırken eserin orijinalinden uzaklaşmama ve bağlamdan kopmamaya dikkat edilmelidir. Seçilen orijinal metinlerde argo, hakaret vb. ifadelerin olmamasına dikkat edilmelidir. Yazarın üslubundan ya da Türkçenin dönemsel özelliklerinden kaynaklı yazım ve noktalama farklılıkları hata olarak nitelendirilip düzeltilmemeli, bunlara yönelik açıklamalar dipnot şeklinde verilmelidir.
15. Tamamı eğitim araç ve gereçlerine alınamayacak uzunluktaki metinlerden yapılan alıntılarda, bağlamın yakalanabilmesi için eserin alıntılanan bölümüne kadar olan kısmının kısa özeti verilmelidir. Özet, metnin başında farklı yazı tipiyle yazılır.
16. Öğrencide dil zevki ve estetik zevk oluşturacak; onların duygu, düşünce, bilgi ve hayal dünyalarını zenginleştirecek metinlere yer verilmelidir.
17. Biyografi türünden seçilecek metinler kişinin örnek teşkil edebilecek ve ilham verebilecek özelliklerini yansıtmalıdır.
18. Metin içinde yer alan bağımsız ve kendi iç bütünlüğüne sahip şiir, anı, fıkra, anekdot vb. bölümler metin olarak seçilebilir.
19. Ana metnin okuma metni olduğu durumlarda tema ve öğrenme çıktılarına uygun ek dinleme/izleme metni kullanılabilir.
20. Metin seçim kriterlerine uygun olması koşuluyla çoklu ortam öğelerini içeren dijital metinlere yer verilebilir.
21. Metinlerin kuşaklar arası dil birliğine katkısı hakkındaki eserlere uygun temalarda yer verilmelidir.
22. Eserleri kullanılan, alanda öne çıkmış yazar ve şairlerin -varsa- biyografilerine yer verilir. Yazar ve şairlerin biyografilerinde yalnızca edebî yönleri ön plana çıkarılır, öğrenci seviyesine uygun eserleri belirtilir.
23. Seçilecek metinler arasında Türk Cumhuriyetleri ile Kıbrıs ve Balkan Türkleri edebiyatlarından eserlere de yer verilmelidir.

24. Öğrencilerin ufkunu genişletmek, öğrencilere ilham vermek ve onları cesaretlendirmek için Türkiye'nin günümüze kadarki birikimini ve kazanımlarını, dünyada yankı uyandıran çalışmalarını, görünürlüğünü, yakın dönemin vizyonunu ve başarılarını temsil eden; ülkemiz kurum ve insanların önemli ve özgün çalışmalarını açıklayan, aralarında dijital içeriklerin de yer aldığı metinlere yer verilmelidir.
25. Bilgilendirici metinlerdeki içerik güncel olmalıdır.

1.2.9. Metin Türlerine İlişkin Açıklamalar

Basılı kaynaklara alınacak metin türlerinin sınıf seviyesine göre dağılımına Tablo 4'te yer verilmiştir.

Tablo 4. Metin Türlerinin Sınıf Seviyesine Göre Dağılımı

Bilgilendirici Metinler	5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf
Anı	+	+	+	+
Belgesel			+	+
Blog/Vlog			+	+
Deneme			+	+
Dilekçe	+	+		
E-posta	+	+	+	+
Efemera (koleksiyon değeri olan metinler: pul, afiş, poster, harita vb.)	+	+	+	+
Fıkra			+	+
Form	+	+	+	+
Gezi yazısı	+	+	+	+
Grafik simge (bilgilendirici, yasaklayıcı, uyarıcı, yönlendirici)	+	+	+	+
Günlük	+	+		
Günlük metinler (bilet, fatura, davetiye vb.)	+	+	+	+
Haber metni	+	+	+	+
Hiper metin	+	+	+	+
İlk gösterim filmi (fragman)	+	+	+	+
Bilgi Görseli	+	+	+	+
Makale				+
Mektup	+	+		
Aforizma/motto			+	+
Portre/öz geçmiş/biyografi/ otobiyografi	+	+	+	+
Rapor-tutanak				+
Reklam/kamu spotu/duyuru	+	+	+	+
Sosyal medya mesajları	+	+	+	+
Söyleşi			+	+
Röportaj, mülakat			+	+
Tartışma, münazara			+	+
Yönerge metinleri	+	+	+	+

Şiir	5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf
Şiir	+	+	+	+
Türkü/şarkı	+	+	+	+
Mani	+	+	+	+

Öyküleyici Metinler	5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf
Çizgi roman	+	+	+	+
Destan	+	+	+	+
Efsane	+	+	+	+
Fabl	+	+	+	+
Fıkra	+	+	+	+
Karikatür	+	+	+	+
Masal	+	+	+	+
Öykü (basılı veya dijital)	+	+	+	+
Roman	+	+	+	+
Tiyatro	+	+	+	+

Programda yer alan metin sınıflaması; öyküleyici, bilgilendirici, şiir şeklinde belirlenmiştir. Bu sınıflamanın amacı metin türleri arasındaki hareket alanını geniş tutarak metin çeşitliliğini artırmaktır.